

ALAK SURESİ İLK BEŞ ÂYETİNİN TEFSİRİ (1)

...Hocam sizden bir ricam var: Alak Suresini açıklar mısınız? Oradaki "oku" emri bize neyi anlatıyor? Şimdiden teşekkür ederim...

Cevap: “*Rahman ve Rahîm Allah'ın adıyla. 1- Yaratan Rabbinin adıyla oku. 2- O, insanı alak'tan (embriyodan) yarattı. 3- Oku, Rabbin en büyük kerem sahibidir. 4- O ki kalemle (yazmayı) öğretti. 5- İnsana bilmediğini öğretti.*” (Alak: 1-5)

1-5'nci âyetler, Peygamber (s.a.v.) Ramazan ayında Mekke dağlarından olan Hirâ'nın doruğundaki mağarada ibadete çekilmiş olduğu sırada inmiştir. Peygamberimiz, içine düşürülen yalnız kalma sevgisiyle yanına biraz azık alıp Hirâ'daki mağaraya çekilir, orada birkaç gece yalnız başına ibadet eder, sonra hanımı Hatice'nin yanına gelir, bir o kadar zaman için yine azık alıp Mağaraya dönerdi. Nihayet bir gece mağarada iken kendisine vahiy geldi. Hz. Peygamber (s.a.v.) ilk vahiy olayını şöyle anlatmıştır:

"Melek beni tuttu, takatim kesilinceye kadar sıktı. Sonra bırakıp 'Oku' dedi. 'Ben okumak bilmem' dedim. İkinci kez beni tuttu, takatim kesilinceye kadar sıktı, bıraktı, yine 'Oku!' dedi. 'Ben okumak bilmem' dedim. Yine beni tuttu, üçüncü kez sıktı, bıraktı ve: 'Yaratan Rabbinin adıyla oku! O insanı alak'tan yarattı. Oku, Rabbin en büyük kerem sahibidir. O ki kalemle öğretti. İnsana bilmediği şeyleri öğretti' dedi." (Buhârî, Bed'ul-Vahy: 3)

Söz geliminden anlaşıldığı üzere burada "Oku!" emri, vahyedilen şeyleri okuma hakkındadır. Yani ey Muhammed, sana vahyedilen Kur'ân'ı, Rabbinin adını anarak, O'nun yardımını dileyerek oku, demektir. Yahut "Rabbinin adına oku, okumayı Rabbin için yap" demek olur. Râzî, bu âyeti, Kur'ân okurken besmele çekmenin gereğine delil saymıştır. Çünkü âyette Rabbinin adıyla, O'nun yardımını dileyerek okuması emredilmektedir. O halde okurken O'nun adını anmak gerekir (Mefâtih: 32/13).

2- Peygamber'e, Rabbinin emriyle okuması emredildikten sonra Allah'ın, insanı yaratmadaki kudret ve hikmetine dikkat çekilmektedir: O Rab insanı *alak*'tan yaratmıştır.

Alak, çok anlamlı, çoğul bir isimdir, tekili alakadır. Lisânu'l-Arab'da bu kelimenin anlamları uzun uzadıya sayılır: Yapışmak, asılmak, sevgi, 'alaka, sucunun kovalarını iki ucunda taşıdığı ağaç, bunun her ucuna asılan ip, pıhtılaşmış kan ve bizce en ilgi çekici olarak da suda bulunan, sülûk dediğimiz kan emen kurtçuktur (Lisânu'l-Arab: 2/862-865). Tefsîr ve çevirilerde hep *alak*'ı, sadece kan pıhtısı anlamıyla düşünmüş ve Allah'ın insanı kan pıhtısından yaratmış olduğunu söylemişlerdir. Oysa kan pıhtısı anlamı, kelimenin asıl anlamı değildir.

Alak

kelimesiyle: 1) Meni sıvısı içinde yüzen spermlere, 2) Spermanın yapışkanlığına, 3) Spermle döllen yumurtanın bölünüp üreyerek, bir hafta içinde fallop borusundan inip Rahmin cidarına asılması durumuna (morula aşamasına), 4) Morula aşamasından sonra cenînin aldığı biçime işaret edilmiş olabilir.

(devamı yarın..)